

Myšlení a reflexe / Reflexe a myšlení

Jedno staré orientální přísloví praví, že nemoudrý přemýšlí o tom, co řekl, zatímco moudrý člověk přemýšlí o tom, co řekne. Obecně vzato v tom je hodně pravdy, ale rozhodně to neplatí pro filosofa (jakožto filosofa). K bytostnému určení filosofa náleží úkol kriticky reflektovat vlastní myšlenky. Filosofie žije a „pokračuje“ na základě toho, že když myslíme, je to jen zčásti náš výkon, ale že zároveň do toho našeho výkonu myšlení zasahuje (intervenuje) leccos jiného, aniž by bylo v naší moci se tomu vyhnout. A nejde tu jen o vliv tzv. obecného mínění, ani jen o vliv jiných myslitelů – ale i v tomto ohledu si toho většinou nejsme původně vědomi. V každém našem myšlenkovém aktu (výkonu) je víc, než jsme si schopni být vědomi, a tedy ani než jsme chtěli myslet (a zároveň tam bývá velmi často také méně, než jsme měli v úmyslu, než jaký byl náš záměr). To ovšem neplatí jen pro myšlení, ale právě v myšlení to je fenomén obrovské důležitosti. Ta spočívá v tom, že myšlení není ve svém průběhu ovlivňováno jen vlivy zvenčí, ale také jakýmisi docela jinými „vlivy“ zevnitř, nebo také jinak: z přicházející budoucnosti, resp. může „reagovat“ na niterné výzvy, které přicházejí k myslícímu subjektu nějak tak, jako kantovská „regulativní idea“, ovšem až na to, že „idea“ nikoli předem „daná“. A právě to může (ale nemusí) být v reflexi „odkryto“, „odhaleno“ (díky její „ek-statické“ fázi).

(Písek, 120119-2.)